

ครูที่ดี

นำเสนอเมื่อ : 20 เม.ย. 2552

ครูที่ดี ต้องมี 3 หน้า

ธนาภณ สมหวัง

ในโลกนี้ คงไม่มีใครที่ไม่มีครู เพราะอย่างน้อยที่สุด มารดาบิดาก็ถือเป็นบูรพาจารย์ หรือครูคนแรกของบุตรอยู่ดี และเมื่อเราเข้าสู่วัยแห่งการศึกษา เราก็เริ่มมีครูที่อาจเรียกได้ว่า เป็นงานเป็นการอย่างแท้จริง

และเราก็มักตั้งคำถามอยู่เสมอว่า ครูคือใคร หรือใครคือครู บ้างก็ตอบว่า ครูคือเรือจ้าง ครูคือผู้นำทางจิตวิญญาณ ครูคือผู้ที่นาเคารพ ครูคือ....

ใครจะนิยามครูว่าอย่างไรก็ตามเถิด แต่ที่กินใจเป็นที่สุดเห็นจะเป็นพรรณนะของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่ได้ร่ายกรองบทประพันธ์เกี่ยวกับครูไว้อย่างไพเราะจับใจว่า :-

ใครคือครู ครูคือใคร ในวันนี้

ไซ้อยู่ที่ ปริญญา มหาศาล
ไซ้อยู่ที่ เรียกว่า ครูอาจารย์
ไซ้ยูนาน สอนนาน ในโรงเรียน
ครูคือ ผู้นำ ทางความคิด
ใหญ่ถูก รุฉีด คัดอ่านเขียน
ใหญ่ทุกข รุยาก รุพวกเพียร
ใหญ่เปลี่ยน แปลงสู รุสร้างงาน
ครูคือ ผู้ยกระดับ วิทยุณมนุษย์
ใหญ่สุด กวาสัตว เดรัจฉาน
ครูคือ ผู้สั่งสม อุดมการณ์
มีดวงมาน เพื่อมวลชน ไซ้ตนเอง
ครูจึงเป็น นักสร้าง ผู้ยิ่งใหญ่
สร้างคนจริง สร้างคนกล้า สร้างคนเก่ง
สร้างคน ให้ได้เป็นตัว ของตัวเอง
ขอมอบ เพลงนี้มา บูชาครู

จากบทร้อยกรองข้างต้น จะเห็นว่า ครูต้องเป็นคนที่มียุณการณที่สูงสุด มีทั้งความรู้และความประพฤติที่ดี กอปรด้วยความเมตตากรุณาต่อศิษย์ คงไม่เกินความจริงที่จะกล่าววว่า ครูเป็นบุคคลที่ต้องมี 3 หน้า คือ มาจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความรู้ดี 2) ความประพฤติดี และ 3) มีคุณธรรม (เมตตากรุณา) หากขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งจะไม่สามารถเป็นครูที่ดีได้

องค์ประกอบ 3 ประการนี้ เป็นหลักความจริงที่น่าพิจารณาอย่างยิ่งสำหรับผู้มีหน้าที่เป็นครู เพราะผู้ที่มีองค์ประกอบทั้งสามนี้ และพัฒนาถึงขั้นสูงสุด จะอยู่ในฐานะเป็นยอดครู หรือบรมครู เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงได้รับการขนานพระนามว่า "บรมครู" เพราะพระองค์ ทรงมีองค์ประกอบ 3 ประการนี้ที่พัฒนาถึงขั้นสูงสุดแล้ว คือ ทรงมีพุทธคุณ 3 ประการ คือ

1. พระปัญญาคุณ (ความรู้)
2. พระวิสุทธิคุณ (ความบริสุทธิ์, ความประพฤติดี)
3. พระกรุณาคุณ (ความสงสาร, ทนไม่ได้ที่จะไม่ช่วยเหลือคนอื่น)

ที่ยกคุณธรรมของครูขึ้นมา 3 ประการนี้ มิใช่ต้องการยกขึ้นเปรียบเทียบกับพระพุทธคุณ หากแต่กำลังจะบอกว่า คนที่เป็นครูนั้น ต้องมีคุณธรรมที่สูงส่งเปรียบดังที่พระพุทธองค์ทรงมีพระพุทธคุณทั้ง 3 ประการ เพราะหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนคนให้เป็นคนดีที่สมบูรณ์แบบนั้น ไม่ได้ต้องการเฉพาะคนที่เก่งเท่านั้น หากแต่ยังต้องการเมตตาที่ดีย่อมอีกด้วย

โดยย่อนี้ ครูที่ดี จึงต้องมี 3 หน้า

1. มีปัญญาคุณ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่สอน การทำหน้าที่ในการเป็นครู หลักการสอน หลักจิตวิทยา ฯลฯ

2. มีวิสุทธิคุณหรือบริสุทธิ์คุณ มีความบริสุทธิ์ใจเป็นที่ตั้ง ซึ่งความบริสุทธิ์นี้อาจมองได้จากลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ก. เป็นผู้บริสุทธิ์พ้นจากอัสวกิเลสทั้งปวง ไม่กระทำความชั่วทางกาย ทางวาจา และทางใจ ไม่มีเหตุที่ใครจะยกขึ้นตำหนิได้

ข. ทำได้อย่างที่สอน คือ สอนเขาอย่างไร ก็ประพฤติปฏิบัติอย่างนั้นด้วย อย่างพุทธพจน์ที่ว่า "ตถาคตุพูดอย่างไร ทำอย่างนั้น" จึงเป็นตัวอย่างที่ดี และให้นักเรียนนักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าของคำสอนได้

ค. มีความบริสุทธิ์ใจในการสอน ไม่เคลือบแฝงด้วยความหวังผลประโยชน์ส่วนตน หรืออามิสตอบแทนใด ๆ

3. มีกรุณาคุณ มีความกรุณาที่แสดงออกในทางการอบรมสั่งสอน ย่อมเป็นส่วนประกอบสำคัญให้เกิดคุณลักษณะของผู้สอนหรือครู อย่างที่เรียกว่า องค์คุณของกัลยาณมิตร ซึ่งมี 7 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ปิโย น่ารัก (ในฐานะเป็นที่วางใจและสนิทสนม)
2. ครุ นำเคารพ (ในฐานะให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย)
3. ภาวนีโย นายก่อง (ในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง)
4. วุฑฒา รู้จักพูด (คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี)
5. วจนกฺขโม อุตุนต่อถ้อยคำ (พร้อมที่จะรับฟังคำชี้แจงต่าง ๆ อยู่เสมอ และสามารถรับฟังได้ด้วยความอดทนไม่เบื่อ)
6. คมภีรญฺจ กถิ กตฺตา (กล่าวชี้แจงแถลงเรื่องต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งได้)
7. โน จฏฐานเณ นิโยชเย (ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย)

พึงสังเกตไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า พระพุทธศาสนาถือว่า ความสัมพันธ์ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนนั้น อยู่ในฐานะเป็นกัลยาณมิตร คือ เป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนให้ดำเนินก้าวหน้ไป ในมรรคแห่งการฝึกอบรม องค์คุณทั้ง 7 นี้ เป็นคุณลักษณะที่ผู้สอนหรือครูผู้มีความกรุณาโดยทั่วไปจะมีได้ ไม่จำกัดเฉพาะพระพุทธเจ้าเท่านั้น

ขอบคุณบทความดี ๆ จากผู้รู้ทุกท่านค่ะ